

Pridiga pri zahvalni maši ob 70-letnici konca vojne

Spoštovani gospodje škofje, dragi bratje duhovniki in diakoni, dragi bogoslovci, dragi redovniki in sestre redovnice, spoštovani predstavniki državnih oblasti in civilno družbenih organizacij, dragi bratje in sestre romarji. Priromali smo k Mariji Pomagaj, da bi se njej in po njej dobremu Bogu s hvaležnostjo poklonili ob spominjanju 70-letnice konca druge svetovne vojne. Z molitvijo zahvale se oziramo v čas, ko se je po šestletni morji končalo gorje, ki je pomorilo 50 milijonov ljudi, od tega jih je trideset milijonov umrlo med civilisti.

S kakšnim hrepenenjem so ljudje pričakovali ta dan. Dan, ko bi utihnili orožje. Dan, ko jih ne bi bilo več strah. Dan, ko se ne bi bali oditi spat, ker ne bi vedeli, ali bo noč minila mirno, ali pa bodo ponoči doživeli nenapovedan obisk, ki pogosto ni jemal samo imetja, živeža in živine iz hleva, ampak je mimogrede vzel tudi življenje tega ali onega gospodarja, žene, sina, hčere. Z obiskom je odšel v noč in nikdar več se ni vrnil. Kako težko so pričakovali čas, v katerem bi lahko orali svoje njive in kosili svoje travnike, v katerem bi lahko želi svojo pšenico in se veselili polnih kašč. Kako težko so pričakovali čas, v katerem bi sosed spet lahko bil samo sosed. Čas, v katerem ne bi bilo potrebno šepetati in se neprestano ozirati naokrog, če te morda ne poslušajo nepoklicana ušesa. Hvala Bogu po Materi Mariji, da je ta dan prišel. Zlo, ki je šest let pustošilo po Evropi in je v vojno norost potegnilo ves svet, je bilo premagano.

Toda kako je mogoče, da se je mrtvaški ples 2. svetovne vojne sploh začel? Mislim, da lahko pritrdimo misli Dobrice Ćosića, ki pravi: „V sodobnem času se vsaka vojna začne z veliko lažjo. Večja je vojna, večja je laž o njenem cilju!“ Kakšne obljube, kako svetlo prihodnost, kakšno veličino so svojemu narodu obljubljali njegovi voditelji. Kakšna blaginja, kakšna vsesplošna enakost in bratstvo sta zvenela iz besed. Vse te obljube so bile laž. Navdihoval jih je hudič, ki je „lažnivec in oče laži“ (Jn 8,44). Ljudje so verjeli besedam, ki so donele iz zvočnikov. Dali so se prepričati, da morajo namesto orodja vzeti v roke orožje. Da jim zemlje ni treba obdelovati, ampak jo morajo osvajati. Da jim ni treba proizvajati dobrin, ampak jih lahko vzamejo bogatim. Verjeli so celo, da je treba za osvajanje zemlje in za jemanje dobrin drugim ubijati. In so začeli ubijati. Jude, Rome, Slovane ... Sosedo, krajevne veljake, posestnike ...

Res je, bratje in sestre. Niso se vsi dali prepričati, da je treba osvajati zemljo, da je treba jemati dobrine. Mnogi, najbrž kar večina, so bili v to prisiljeni. Raje bi orali njive

in delali v tovarnah, a so jim porinili orožje v roke in jim zagrozili: ubijaj, ali pa boš ubit. Ker so mimo domov hodile različne vojske, največkrat ni bila odločitev posameznika, katera vojska ga bo vzela s sabo. Ko so zahtevali, je moral z njimi – v nasprotnem primeru bi trpeli njegovi domači. Zaradi tega so naši možje in fantje nosili uniforme vseh vojskujočih se strani. In ko se danes Bogu zahvaljujemo za konec 2. svetovne vojne, lahko samo v spoštljivi grozi priznamo, da mora naše bogoslužje ostajati zgolj na ravni zahvale za konec vojne in prošnja za mir. Takoj ko bi zapadli skušnjavi, da bi začeli slaviti zmago, bi začeli deliti ljudi, ki so bili ne po svoji krivdi in največkrat tudi ne po svoji odločitvi na tako različnih straneh.

Zato me strese mraz, ko z neznosno lahkostjo in neodgovornostjo lepimo ljudem etikete in prištevamo ene med heroje in druge med izdajalce domovine. Res je, da heroje potrebujejo režimi tega sveta, Bog pa, ki je edini gospodar in sodnik zgodovine, zmaguje z mučenci. Slava herojev traja tako dolgo, dokler obstajajo njihovi spomeniki, mučenci pa so zapisani v knjige večnosti.

Res je, da se je pred sedemdesetimi leti s podpisom nemške kapitulacije formalno končala druga svetovna vojna. A pri nas so bile razmere bistveno bolj zapletene, na kar kaže tudi ugotovitev, ki jo je leta 1990 je izrekel tedanji predsednik skupščine republike Slovenije: „S konstituiranjem te skupščine lahko menimo, da se je končala državljanska vojna, ki nas je lomila in hromila.“

Ne moremo si torej zatiskati oči pred vso resnico, saj nas bo po Jezusovi besedi resnica osvobodila. Ko je namreč en del Evrope proslavljal mir in svobodo, si je drugi del Evrope nadel črne rute in potihoma, na skrivaj ihtel za pomorjenimi. To so bili strašni časi: eni so igrali na harmoniko in prirejali mitinge, drugi pa so padali v brezna in rudniške rove, za njimi pa so ostajali žalujoči, ki niso smeli žalovati. Prizadeti, ki niso smeli pokazati svoje bolečine. Sirote, ki niso bile deležne sočutja in so bile desetletja zaznamovane. Ob koncu 2. svetovne vojne so nad enimi vihrale zastave, drugi pa so jokali nad svojimi otroki in se niso dali potolažiti zaradi otrok, ker jih ni več (prim. Jer 31,15).

Čeprav se je vojna končala, je po sredi našega naroda zazijal prepad, iz katerega še vedno vpije vprašanje, ki ga je Bog postavil Kajnu: „Kje je tvoj brat?“ (1 Mz 4,9). Ali kot je na sprejemu ob 70 letnici konca 2. svetovne vojne dejal predsednik republike: „Kako je mogoče, da smo

skoraj tri četrt stoletja po koncu druge svetovne vojne odpustili Nemcem in Italijanom, brat bratu pa ne?“ Morebiti pa je sedaj, po sedemdesetih letih, končno napočil čas, da se v resnici ozremo naokrog in se vprašamo, kje so naši bratje. V zagovarjanju svojega prav, v obrambi neomadeževanosti lastnih postopkov in korakov, v mistificiranju ideologij smo spregledali človeka: človeka, ki je z veseljem živel, človeka, ki je hrepenel po svobodi, človeka, ki se ni mogel odpovedati svojim svetinjam in je zaradi tega moral umreti: človeku življenje lahko vzamemo, srca mu ne moremo vzeti nikoli, lahko si prilastimo oblast nad njegovim telesom, ne moremo pa se polastiti njegove duše.

Zato smo se zbrali na Brezjah, dragi bratje in sestre. Zbrali smo se pri Mariji, ki jo tukaj kličemo z imenom Marija Pomagaj. Zbrali smo se pri tisti Mariji, h kateri se je največkrat dvignil roteč glas bolj iz srca kot iz ust vernih na vseh straneh in v vseh uniformah, ko so bili prestrašeni in so doživljali stisko. K njej so klicali tisoči, ki so jih gnali na morišče in jih premišljeno, organizirano ubijali. K Mariji Pomagaj so skozi teh sedemdesetih let prihajali tisti, ki niso imeli groba, na katerem bi prižgali svečo in izjokali solzo. Bolečino in žalost so prinesli k Mariji Pomagaj. In k njej so prihajali tudi tisti, ki so v tistih podivjanih časih ostali živi, da so se ji zahvalili. Če boste utegnili, si pogledajte votivne podobe okoli Marijinega oltarja, pa boste spoznali, kaj vse je Marija Pomagaj z materinsko nežnostjo poslušala v vseh teh letih tukaj na Brezjah.

Kot kristjani se zavedamo, da mir neizmerno presega vse naše človeške poskuse. Ljudje podpisujemo premirja in istočasno pripravljamo orožje za novo vojno. Zato resnični mir ni sad zgolj človeških prizadevanj, ampak je vedno tudi sad našega sodelovanja z Bogom. To je papež Frančišek položil na srce diplomatskemu zboru pri Svetem sedežu, ko jim je dejal, da mir prihaja k nam kot dragocen dar Boga, istočasno pa je to tudi osebna in družbena odgovornost, ki jo moramo sprejeti z vso prizadevnostjo. Kot kristjani ne moremo dvomiti, da nam bo Bog naklonil tisto, kar potrebujemo, kot možje in žene pa, ki vsak dan napredujejo na svojem zemeljskem romanju, smo odgovorni za graditev miru. Potrebno je konkretno in usklajeno delovanje, dobro premišljena dejanja, predvsem pa, da je vsak v svojem malem ali velikem vsakdanjem svetu graditelj miru, čeprav imamo različne naloge, dolžnosti in službe. Končni mir bo vzpostavljen šele tedaj, ko bomo prebivali pod novim nebom na novi zemlji. Takrat, ko bo Bog uresničil besede iz Janezovega Razodetje: Glej, vse delam novo. Do takrat

pa bo mir položen v naše roke. Slonel bo na naši razumnosti in človečnosti, ogrožala pa ga bosta naše prepričanje v svoj prav in naša nepremišljenost. Najbolj pa bo mir ogrožen takrat, kadar bodo v našem svetu ideologije dobile prednost pred človekom, kadar bodo ideje pomembnejše od brata.

Ob našem romanju in ob dejstvu, da je papež Frančišek napovedal sveto leto Božjega usmiljenja, mi že nekaj časa ne da miru naslednje razmišljanje. Kot sem že omenil, je ob koncu vojne sredi našega naroda zazijal prepad. Na eni strani so ostali heroji in tisti, ki so jih poveljevali in slavili, na drugi strani so ostali pomorjeni in tisti, ki so za njimi žalovali, jih objokovali in zanje molili. V sami sredini pa so ostali tisti, ki so morili. Ne tisti, ki so dali ukaze in so vodili morijo, pač pa tisti, ki so stali ob brezni in žrtvah. Ko pomislim nanje, se mi prav ti zdijo največje žrtve. Heroji so se jim odpovedali. Ko so bolj ali manj prisiljeni opravili svoje, jih niso več potrebovali. Zamolčali so jih, jih skušali pozabiti. Marsikateri je moral tudi umreti. Žalujoci so imeli oči preveč zalite s solzami, da bi mogli prepoznati njihovo izobčenost, njihovo trpljenje. Zato vas danes prosim, pa ne da bi pozabili na njihova dejanja, pač pa da jih v svojem krščanskem usmiljenju izročite Božjemu usmiljenju. Naj se dotakne njihovih src, naj jih napolni s kesanjem in tudi njim povrne mir, po katerem hrepenijo kakor nočna straža po jutranji zori.

Dragi bratje in sestre, po Mariji Pomagaj danes prosim usmiljenega Boga, ki se je k človeštvu sklonil v svojem Sinu, naj nam podari duha odpuščanja. Naj besede apostola Pavla v Pismu Efežanom: „Bodite drug do drugega dobrosrčni in usmiljeni ter drug drugemu odpuščajte, kakor je tudi vam Bog milostno odpustil v Kristusu“ (Ef 4,32), postanejo naše življenjsko vodilo. Odpuščanje v ničemer ne pogojuje in spreminja resnice. Kristusova molitev za odpuščanje na križu ni v ničemer spremenila dejstva križanja. Jezusa pa je osvobodila, da je lahko rekel svoje zadnje besede: „Oče, v tvoje roke izročam svojega duha.“ Tudi mi z odpuščanjem izročimo vse mrtve v Očetove roke. Hkrati pa naj se po Mariji k Bogu dviga naša ponižna in iskrena prošnja za naš narod in za vse narode sveta: Marija Pomagaj, varuj nas vojne. Oče miru, nikoli več vojne. Amen.

msgr. Stanislav Zore OFM

ljubljski nadškof metropolit